

VITTEPRAËTJE

het kwartaalblad van
Oudheidkundige Vereniging

Herderewich

Anno 2013

ISSN 1386-1484

17e jaargang, nr.

De oudheidkundige vereniging van Harderwijk en Hierden stelt zich een doel om de kennis van de geschiedenis van Harderwijk, Hierden en omgeving te bevorderen en bij te dragen aan het behoud van het historische karakter van de stad en de omgeving.

Harderwiche

Onze vereniging ontleent haar naam aan de stadsbrief van 1231, waarin een de burgers van Harderwiche rechten worden gegeven. Noemd door Graaf Otto II van Gelre.

Kogge

Het logo van de vereniging is een kogge, een klein dahmsvaartuig waarmee ook Harderwijkers in de tijd van het Hanzeverbond zeevaart bedroeven. Het schip staat afgebeeld op het oudste ons bekende zegel van de stad Harderwijk en is aangehaald op een oorkonde uit 1263. De kogge heeft naast de mast een roer en boven in de mast een vijfledige Bekkerse roos. Het opschrift op het zegel luidt: *Stadum burgerorum de Harderwiche*, dat wil zeggen: Zegel van stadsliederen van Harderwijk.

Vittepraetje

'Vittepraetje' is een taalkundige wrijftekst, gebaseerd op 'vitte' en 'praetje'. De Harderwijkse Koggers voeren o.a. naar Scandinavië. Op de zeldzame van het Duitse eiland Schonen had Harderwijk een eigen 'vitte', een stuk land met pakhuizen, winkels, kransen en werkplaatsen voor kooplieden en ambachtslieden. Ze woonden en werkten er. Op de vitte golden dezelfde wetten en regels als in Harderwijk. Kooplieden waren soms meesters van huis en konden in de winter vaak hier overnachten voor de thuiskomst. Tijdens hun verblijf op de vitte moesten ze zich dan laten ophangen en dat deden ze o.a. met het vertellen van verhalen. Ook nu terugkeer in Harderwijk waren de streek verhalen hier van din lucht. 1908 was dus een plaats uit de historie en ver weg van de stad Harderwijk.

Praetje

Een 'praetje' is een kort gesprek over allerleizake dingen, of een korte luchtige verhandeling of lezing. Dat kan erar geluurd zijn of een sterk verhaal zijn uit overlevering. Ze hie de relatie tussen Harderwiche, vitte en Praetje.

Veel van onze leden kunnen uit eigen ervaring of onderzoek iets vertellen over Harderwijk. Ze kunnen dit misschien via een verhaal in het Vittepraetje. Beschouw Vittepraetje daarom als een middel om elkaar verhalen te vertellen uit het verleden in relatie met Harderwijk, Hierden en omgeving. Uw verhaal is belangrijk. Zaat u komen, en bedenk daarbij dat u niet louters en op laag niveau behoeft te kunnen schrijfen. De reactie is u graag behulpzaam. We ontvangen graag uw bijdragen.

Veel plezier gewenst met het Vittepraetje.

VITTEPRAETJE 2013, nummer 2

Kwartaalblad van de Oudheidkundige Vereniging HERDEREWICH

Postbus 210.....3840 AE Harderwijk

E-mail: redactie@herderewich.nl Internet: www.herderewich.nl

Banknummer ING P3036192

Met in dit nummer :

Verslag Algemene Ledenvergadering	2
Levende Historie Harderwijk	21
Hanzestad Harderwijk (8)	26
Van alles wat ver-EEUW-igd (56)	36
NV Stadsherstel	48
Het Hanzebaken	51

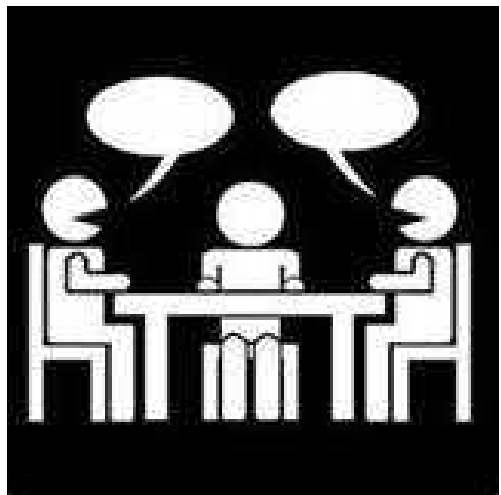
(vanwege plaatsing van het verslag van de A.L.V. zijn de afleveringen van Visserijberichten en Harderwiekers en/of Hierders niet geplaatst in deze uitgave)

Voorafgaande aan de A.L.V. houdt de heer Maarten Wispelwey, regioarcheoloog van de Noord-Veluwe een lezing over de archeologische opgravingen in het Waterfrontgebied. Het gaat over de al gedane opgravingen en de nog te starten opgravingen ter hoogte van restaurant Papa Beer aan de Strandboulevard. Tijdens de opgravingen hoopte men resten te vinden van voor 1500 – 1600. Dat is naar alle waarschijnlijkheid niet gelukt. Buiten de Bruggepoort zijn vooral de resten gevonden van de houten steigers voor de beide (toenmalige) poorten (Bruggepoort en Vischpoort). Aan de hand van lichtbeelden geeft hij inzicht in de gevonden resten (houten steigerdelen volgens de situatie rond 1832, houten scheepsdelen, een anker, veel botten, aardewerk, stenen pijpendelen, munten, penningen, gebruiksvoorwerpen, sieraden e.d.). Binnenkort wordt in de stadswinkel een permanente tentoonstelling geopend waarin de bezienswaardigste resten ten toon worden gesteld.

Bij restaurant Papa Beer worden resten van een rondeel van het vroegere nieuwe Blokhuis of dwangburcht verwacht. In de straat ter plaatse is een verhoging te ontdekken; daaronder bevinden zich naar alle waarschijnlijkheid de stenen resten van het rondeel.

Ook kan hier volgens een ouder krantenbericht mogelijk een ondergrondse gang worden verwacht.

1. Opening

Deze vergadering wordt bijgewoond door een 40-tal leden. De voorzitter opent de vergadering. De vorige A.L.V. was op woensdag 18 april 2012. Deze vergadering werd bijgewoond door circa 25 leden. Hij heeft toen beloofd dat het een bijzondere avond zou worden, met name door de uitreiking van het eerste erelidmaatschap aan Niek de Jong. Daarnaast was hij er van overtuigd dat een ieder die avond met een glimlach op het gezicht de zaal zou verlaten. De reacties op de gepresenteerde DVD waren dan ook erg positief.

Vanavond zal helaas niet in het teken staan van een jubileumjaar zoals vorig jaar met het 40-jarig bestaan. Daarentegen moeten wij er gezamenlijk wel voor zorgen dat onze oudheidkundige vereniging over 40 jaar nog steeds bestaat. Dit kunnen wij alleen met behulp van vele actieve vrijwilligers die de vereniging, net als het bestuur, een warm hart toedragen. Zoals u heeft kunnen lezen zijn er verschillende vacatures beschikbaar binnen de vereniging, daarnaast zijn wij altijd nog op zoek naar actieve leden die de Vischpoort of een kraam willen bemensen namens de vereniging.

Als vereniging proberen wij steeds zo goed mogelijk te communiceren richting onze leden en de werkgroepen. Als bestuur van uw vereniging zijn wij dagelijks bezig met het reilen en zeilen van de vereniging op een in onze ogen juiste wijze. Op deze wijze hopen wij als bestuur ook in 2012 er weer in geslaagd te zijn om de vereniging draaiende te houden en klaar te stomen voor de toekomst, zoals u heeft kunnen lezen in ons jaarverslag, behorende bij deze A.L.V. Kritische vragen zijn daarbij welkom en die gaan wij ook zeker niet uit de weg! Het is een erg druk jaar geweest en wij hebben ons op verschillende podia mogen laten horen. Niet alleen de standaard lezingen werden goed bezocht maar ook de excursie naar De Essenburgh in Hierden mocht zich in een grote belangstelling verheugen, alhoewel het wel een latertje werd. Daarnaast hebben wij dit jaar extra aandacht besteed aan ledenwerving voor onze vereniging in verband met het 40-jarig bestaan. De redenen voor het beëindigen van het lidmaatschap heeft meestal te maken met de ouderdom en de gezondheid van onze leden.

Helaas is de beoogde groei in 2012 niet gelukt, maar kunnen wij met een gerust hart zeggen dat wij in Harderwijk een van de grootste verenigingen zijn met onze 750 leden! Tevens hebben wij dit jaar echt een feestje gehad bij de lezing in het Dolfinarium op 21 november jl. Diegenen, die er bij zijn geweest kunnen dit dan ook zeker beamen: een uiterst interessante en openhartige voordracht door de directeur met niet alleen een kopje koffie of thee, maar ook de borrel achteraf met wat lekkers was een unieke ervaring in ons 40-jarig bestaan! De organisatie van deze lezing heeft aardig wat uren in beslag genomen en vanaf deze plek wil ik dan ook graag Henk van Till hartelijk bedanken voor het in goede banen leiden van deze lezing! De samenwerking met en de opkomst van de Oudheidkundige Vereniging Ermeloo maakte het uiteindelijk tot een zeer bijzondere avond. Ook dit jaar zullen wij weer proberen gezamenlijk met de Oudheidkundige Vereniging Ermeloo op te trekken en daarnaast zullen wij weer 4 lezingen organiseren en een excursie. Dit maal zal de excursie zijn op het terrein van Sonnevandijk op 12 juni.

Graag wil hij nu verder gaan met de vergadering en de opening vaststellen zodat wij over kunnen gaan naar punt twee op de agenda namelijk de ingekomen stukken.

2. Ingekomen stukken

De secretaris deelt mee, dat er bericht van verhindering is binnengekomen van de heren Dijkstra en Richard Schouten. Daarnaast zijn er 4 ingekomen stukken betrekking hebbende op de jaarverslagen. Hij leest vervolgens de ingekomen stukken samengevat voor.

De heer Uittien vraagt:

“Waarom moet het financieel jaarverslag per e-mail worden opgevraagd?”

Ons ledenbestand bestaat voor een niet onbelangrijk deel uit ouderen waarvan een deel niet over een computer laat staan over e-mail beschikt. Ik vind dit ronduit niet netjes”.

“Waarom een zo belangrijke taak als het organiseren van de Open Monumentendag terug gegeven aan de gemeente? Van de inspanningen om vrijwilligers te werven voor dit doel hebben wij niets bemerkt. Gezien de importantie voor Herderewich was het verstandig geweest over dit belangrijke item een speciale ledenvergadering te beleggen.

Het is het enige item waarmee Herderewich zich publicitair op de kaart zet. Ik denk dat op zo'n speciale ledenvergadering wel vrijwilligers zijn te werven terwijl de stadsgidsen vele jaren probleemloos hun medewerking hebben verleend. Bij mij ontstaat zo langzamerhand de indruk dat het (dagelijks) bestuur zich meer inspant om leden te werven dan dat het zich bezighoudt met de reden van het bestaan van de oudheidkundige vereniging.”

De heer Kooiman is het helemaal eens met deze hartenkreet. Of anders gezegd in onparlementair soldatenjargon: “zijn jullie van de pot gerukt?”

De heer Stellingwerf merkt het volgende op:

1. Een officiële agenda is niet bijgevoegd. Hierdoor kan ik als lid mij niet voorbereiden op bepaalde zaken.
2. Dan mijn vragen over het jaarverslag:
  - A. Ik zou graag uitleg willen over de gang van zaken m.b.t. de OMD.
  - B. Ik zou graag uitleg willen over de gang van zaken m.b.t. de Vischpoort.
  - C. Ik zou graag uitleg willen over de passage die de toekomst van het Vittepraetje betreft.
Als lid van de redactie werd ik hierdoor onaangenaam verrast. In mijn beleving dient dit vooraf besproken te worden binnen de redactie, maar blijkbaar denkt het bestuur daar anders over.
  - D. Ik zou graag uitleg willen over de stand van zaken m.b.t. "Het huis van de stad".
3. Ik mis in het jaarverslag een stuk over de Monumentencommissie. Waarom mij niet gevraagd hierover een stukje te schrijven voor het jaarverslag? Maar misschien is het wel gevraagd, maar ben ik in gebreke gebleven. Ik weet het niet meer.

Vraag heer Stellingwerf: Graag uitleg over de stand van zaken m.b.t. "Het huis van de stad".

Antwoord: Herderewich hecht groot belang aan een goede samenwerking op cultuurhistorisch gebied. Door samenwerking kunnen krachten worden gebundeld en kan dubbel werk worden voorkomen. Als zodanig staat Herderewich in beginsel positief tegenover een samenwerkingsverband als Platform Historisch Harderwijk. Daarbij kan overigens worden aangetekend, dat ook voor deze oprichting al diverse vruchtbare vormen van samenwerking aanwezig waren en nog steeds zijn. Herderewich heeft echter wel een paar kanttekeningen.

In de eerste plaats betreft dit het zelfstandig blijven van de diverse cultuurhistorische organisaties in Harderwijk.

Herderewich hecht ten eerste aan haar autonome positie. Een overkoepelend orgaan kan en mag dus nooit een stukje van deze autonomie naar zich toe trekken.

In de tweede plaats is Herderewich beducht voor het ontstaan van een vergadercultuur. Samenwerking op grote schaal betekent veel coördineren, vergaderen, problemen oplossen etc. Dit kan betekenen dat er een intensieve wijze van vergaderen ontstaat. Een vrijwilligersorganisatie als de onze is daar niet bij gebaat.

In de derde plaats wil Herderewich beklemtonen als organisatie op zich goed te kunnen functioneren zonder enige vorm van subsidie of tegemoetkoming van overheidswege. Herderewich wil niet zonder meer in een situatie raken waarin van (o.m.) Herderewich financiële of andere bijdragen worden verwacht om andere clubs in Harderwijk te ondersteunen.

In de vierde plaats is daar de bezuinigingsoperatie van de gemeente Harderwijk. Herderewich kan zich niet aan de indruk onttrekken dat de oprichting van het platform hierdoor in een stroomversnelling is gekomen. Herderewich is in eerste aanleg van mening, dat dit platform op volstrekt onvoldoende wijze kan bijdragen aan de gewenste bezuinigingen. Ook kan Herderewich niet overzien op welke manier het door Berenschot te formuleren voorstel ten aanzien van clustervorming zich gaat verhouden tot de samenwerkingsstructuur van het opgerichte platform.

Om deze redenen heeft het bestuur van Herderewich besloten een afwachtende houding aan te nemen ten aanzien van het Platform Historisch Harderwijk totdat over de hiervoor genoemde punten meer duidelijkheid is verkregen. Het bestuur wil hierbij wel aantekenen te opteren voor een zo beperkt mogelijke organisatiestructuur, die partijen zo min mogelijk bindt, geen (onnodige) kosten en tijdsbeslag met zich mee brengt en de autonomie van de diverse deelnemende organisaties ongemoeid laat.

Vraag heren Stellingwerf en De Jong: zij missen een stuk over de Monumentencommissie en de Commissie naamgeving.

Antwoord: Tot op heden niet opgenomen. Het is een goede suggestie om ook de werkzaamheden van de (gemeentelijke) commissies waarin onze vereniging zitting heeft in het jaarverslag te belichten.

Vraag heer Uittien: Waarom zien we geen posters meer bij die circa 50 middenstanders om het bezoek aan onze lezingen te stimuleren?

Antwoord: Het plakken van posters is iets wat al jaren niet meer gebeurt. De vraag is of deze wijze van communiceren zorgt voor extra toeloop. Tot nu toe hebben we overigens bepaald niet te klagen over belangstelling! De huidige wijze van communiceren over lezingen komt het bestuur dan ook als voldoende over. Zelfs onze oproepen op facebook en twitter brengen nieuwe bezoekers. Het is goed ook weer te overwegen tot het aanbrengen van posters over te gaan.

Vraag heer Uittien.: Waarom een zo belangrijke taak als het organiseren van de Open Monumentendag terug gegeven aan de gemeente? Van de inspanningen om vrijwilligers te werven voor dit doel hebben wij niets bemerkt. Gezien de importantie voor Herderewich was het verstandig om over dit belangrijke item een speciale ledenvergadering te beleggen. Het is het enige item waarmee Herderewich zich publicitair op de kaart zet. Ik denk dat op zo'n speciale ledenvergadering wel vrijwilligers zijn te werven terwijl de stadsgidsen vele jaren probleemloos hun medewerking hebben verleend.

Tot slot: Ik krijg de indruk dat het ledenaantal belangrijk is voor onze vereniging, en natuurlijk ondersteun ik dat, maar ik krijg wel de indruk dat de historie als Oudheidkundige Vereniging Herderewich niet de aandacht krijgt dit zij verdient. Maar dit is wel verankerd in onze statuten. Hierover zou het bestuur met de leden eens inhoudelijk moeten praten, met als onderwerp wat men wil met onze vereniging.

Tot slot nog een paar vragen van de heer Uittien over de jaarrekening:

1. Wat is de tegenprestatie die Herderewich heeft gekregen voor die 1.500,- euro voor het boek over de Indische Harderwijkers? Een relevant aantal boekjes om te verkopen? Die vraag beklemt mij extra gezien de 5.000 euro die het jaar ervoor teveel aan een boek is uitgegeven.

2. Waarom zien we geen posters meer bij die circa 50 middenstanders om het bezoek van onze lezingen te stimuleren? Vervolgens deelt de secretaris mee, dat op de ingekomen stukken bij het betreffende agendapunt door het bestuur zal worden gereageerd. Na de uitleg van het bestuur mag de vergadering reageren. Eén vraag hoort al thuis bij de ingekomen stukken: Waarom is geen officiële agenda toegevoegd?

Antwoord: De agenda is (te laat) beschikbaar gesteld op de website. Dit is geen ideale situatie. Het bestuur heeft daarom besloten de agenda voortaan bij de uitnodiging voor de A.L.V. op te nemen.

3. Vaststelling notulen A.L.V. 18 april 2012

Deze notulen worden vastgesteld met dank aan de secretaris.

4. Jaarverslag 2012

De voorzitter vraagt of er naast de ingekomen stukken nog andere vragen inzake het Jaarverslag 2012 zijn. Van die mogelijkheid wordt gebruik gemaakt door de heer De Jong, die zich afvraagt waarom in het jaarverslag aan de naamgevingscommissie geen aandacht is gegeven. De voorzitter antwoordt, dat hij die vraag straks zal meenemen. Hij zal alle vragen nog één maal voorlezen met daarna het antwoord vanuit het bestuur. Zodra alle vragen zijn beantwoord vanuit het bestuur mag de vergadering indien gewenst hierop reageren.

Vraag heer Stellingwerf: Graag uitleg over de gang van zaken ten aanzien van de Vischpoort.

Antwoord: De kosten worden steeds lager voor de Vischpoort. Daarbij moet wel gezegd worden dat Het Gilde van Harderwijker Stadsgidsen heeft aangegeven om tijdens hun A.L.V. een beslissing te nemen of zij de onderhuur al dan niet willen voortzetten. Wellicht dat de voorzitter van Het Gilde hier straks wat over kan zeggen. Indien de huur wordt stopgezet door Het Gilde dan zullen wij als bestuur op zoek gaan naar een nieuwe onderhuurder en/of de gemeente vragen om een andere subsidieregeling. De Vischpoort blijft in onze ogen één van de mooiste plekjes in Harderwijk, alhoewel het een lastig toegankelijk pand is voor met name de ouderen onder ons. Indien de gemeente Harderwijk ons geen andere subsidieregeling wenst te geven en/of wij geen andere onderhuurder kunnen vinden dan zullen wij er over nadenken of het financieel gezien wel aantrekkelijk is om de Vischpoort aan te houden. Daarbij speelt ook mee, dat wij op dit moment een zeer goede huismeester hebben die er vele uren per week in steekt. Het vinden van meer van dit soort mensen is in de praktijk gezien erg lastig. Al met al blijft dit een lastige casus.

Vraag heer Stellingwerf: Graag uitleg over de passage die de toekomst van het Vittepraetje betreft. Hoort eerst binnen de redactiewerkgroep te worden besproken.

Antwoord: Er is binnen het bestuur door één lid alleen de suggestie gedaan om mededelingen van de vereniging apart te verspreiden en met één of meer themanummers van het Vittepraetje te komen. Vanzelfsprekend dient deze suggestie eerst te worden besproken in de redactiecommissie. Het bestuur heeft hierover niets besloten. Aangezien wij op zoek zijn naar een nieuwe redacteur en nieuwe schrijvers zijn dit dus onderwerpen om in de toekomst te bespreken binnen de redactiewerkgroep.

Bij mij ontstaat zo langzamerhand de indruk dat het (dagelijks) bestuur zich meer inspant om leden te werven dan dat het zich bezighoudt met de reden van het bestaan van de oudheidkundige vereniging. Dit gaat mij echter te zeer aan het hart om een en ander kritiekloos te laten passeren.

Antwoord: Met u betreuren wij het teruggeven van de organisatie van OMD aan de gemeente Harderwijk. Toch heeft het bestuur de beslissing hiertoe weloverwogen genomen. De overwegingen zijn dat de gehele commissie OMD haar werkzaamheden heeft neergelegd en geen van allen wenste een doorstart, op welke wijze dan ook. Het vinden van vrijwilligers voor onze vereniging wordt daarnaast ook steeds moeilijker. De bemensing van de Vischpoort en onze kraampjes heeft vorig jaar veel hoofdbreken gekost. We zien een kleine trouwe groep vrijwilligers van meestal 60+ers, die langzamerhand uitdunt en niet of nauwelijks kan worden aangevuld. Ook onze oproep om nieuwe bestuursleden heeft tot op heden niemand opgeleverd. Het is al moeilijk voor éénmalige klussen vrijwilligers te vinden, maar voor langlopende verplichtingen is het nog veel moeilijker. Mensen zien – zo is onze ervaring - vandaag de dag in toenemende mate af van vrijwilligerswerk dat een langlopende inzet vraagt. Het organiseren van de OMD is geen sinecure: alleen al de voorzitter en de secretaris hebben hier bijna 250 uur werk aan. Bovendien vergt deze vrijwilligersklus specifieke kennis en vaardigheden. Vanuit het bestuur werd dan ook geen mogelijkheid gezien om op korte termijn opvolgers te vinden. Ook hebben de ervaringen van de vorige voorzitters van de werkgroep OMD meegespeeld: De heer Stellingwerf heeft de organisatie in 2010 gedaan. Omdat de taak zoveel uren omvatte en gezien het feit dat vrijwilligers er niet voor te porren zijn, en vaak op het allerlaatste moment afbellen, heeft de heer Stellingwerf om die redenen zijn voorzitterschap neergelegd. De heer Geerlings heeft de OMD de afgelopen 2 jaar georganiseerd en kwam onder andere tot dezelfde conclusie. De door de gemeente Harderwijk beschikbaar gestelde subsidie is tevens aan de krappe kant. Zo is het bedrag te klein om huis aan huis een flyer met de activiteiten voor OMD te verspreiden. Het bedrag voldoet om de dag te organiseren zonder extra's om de dag te promoten. In meerdere gemeenten worden hiervoor grotere bedragen gevoteerd.

Bovendien nemen gemeenten (in toenemende mate) de organisatie van OMD in eigen hand, meestal bijgestaan door vrijwilligers. De opzeggingen, die wij binnen krijgen hebben over het algemeen als reden overlijden of hoge ouderdom. Indien er geen 'jongere' leden bijkomen, dan zal de vereniging uiteindelijk doodbloeden. Het beeld, dat u schetst dat wij ons niet bezig houden met het doel van de vereniging verbaast ons ten eerste alsook uw mening, dat OMD *het enige item is waarmee Herderewich zich publicitair op de kaart zet*. Wij vragen ons dan ten eerste af of u het jaarverslag 2012 wel heeft gelezen! Dat ene artikeltje dit jaar over de OMD weegt toch nooit op tegenover alle andere publicaties over de vereniging en haar vrijwilligers? Bovendien was ons veertigjarig bestaan nu juist een uitgelezen kans om te proberen nieuwe leden te werven, met andere woorden: in 2012 is inderdaad sterker dan ooit gefocust op een nieuwe ledenaanwas. Daar is niets mis mee. Daarnaast zijn wij de bestaande en trouwe vrijwilligers zeer erkentelijk voor hun inzet: een beroep op hen blijft zelden onbeantwoord. Helaas zijn er te weinig van dit soort mensen binnen onze vereniging en zagen wij hierdoor dan ook geen andere oplossing, om de organisatie van OMD af te stoten. Daarnaast heeft u kunnen lezen dat er een aantal openstaande vacatures zijn. Wellicht kunt u ons helpen zoeken naar de juiste mensen op de juiste plaats binnen onze vereniging.

De voorzitter stelt de vergadering in de gelegenheid te reageren op de zojuist gegeven antwoorden. De heer Stellingwerf is niet tevreden met het gegeven antwoord. Dit is een zaak van de redactiecommissie. Het bestuur had dit eerst binnenskamers moeten regelen met zo nodig een plan van aanpak alvorens hiermee naar buiten te komen. Nu is er onrust onder de leden over de inhoud van het Vittepraetje. Zoiets moet heel zorgvuldig gebeuren. De voorzitter beaamt, dat hierbij de nodige zorgvuldigheid moet worden betracht. Bestuurslid Bakker geeft aan, dat het hier nog alleen een suggestie betreft. Natuurlijk gaat dit eerst naar de redactiecommissie voor bespreking en zo nodig verdere uitwerking. Overigens kan de heer Stellingwerf – als hij het allemaal zo goed weet - zo zijn functie als eindredacteur van het Vittepraetje overnemen. Graag zelfs.

De heer De Jong zegt dat het bestuur verantwoordelijk is en niet alleen de redactiecommissie. Door dit zo te spelen krijg je nu dit soort discussies. Dat kan echt niet. Daarnaast heeft hij kennis genomen van het opstappen van het gehele bestuur van de OMD. Dat is niet zo maar wat. Hij vraagt zich af wat hier aan de hand is. Dit moet opgelost worden anders blijft dit als heikel punt hangen. De heer Uittien is geen voorstander van themanummers van het Vittepraetje. Dit blad is nu juist zo aantrekkelijk door de diversiteit.

De heer Geerlings zegt dat hij als voorzitter van de voormalige OMD-commissie vragen over het hoe en wat best wil beantwoorden. De commissie is opgestapt naar aanleiding van meningsverschillen met het D.B. van Herderewich. Daarnaast heeft de commissie zich zeer in het bijzonder gestoord aan het feit, dat niemand van het D.B. van Herderewich op de OMD zelf acte de presence heeft gegeven. Dit terwijl OMD een zeer belangrijke dag is voor een vereniging als Herderewich. Daarnaast is hij ook voorzitter van Het Gilde van Harderwijker Stadsgidsen. Er is een brief onderweg naar de secretaris van Herderewich betreffende de opzegging van de onderhuur. Vanzelfsprekend zal het Gilde zich hierbij houden aan de overeengekomen opzegtermijn. De onderhuur is echter veel te duur voor een Gilde met 16 stadsgidsen. Daarnaast is het Gilde toegetreden tot het Platform Historisch Harderwijk. Hetgeen voor Herderewich belangrijk is geldt ook voor het Gilde: ook het Gilde wil haar zelfstandigheid en identiteit bewaren. Het Platform heeft dat kunnen garanderen. Vraag van het Platform was wat er moet gebeuren met OMD. Het Gilde heeft aangegeven hieraan medewerking te willen verlenen. Dat echter onder leiding van de gemeente Harderwijk, het Gilde neemt dus niet het voortouw. Hij hoopt, dat ook Herderewich onder deze condities wil overwegen toe te treden tot het Platform.

Een lid van Herderewich begrijpt, dat het overdragen van de taken van de OMD-commissie aan de gemeente pas in het jaarverslag stond. Hij vindt dit niet goed: het bestuur had deze beslissing al veel eerder bekend moeten maken.

De nu ontstane commotie is dan ook voor een belangrijk deel hieraan te wijten; het gaat dus vooral om een communicatieprobleem. Mogelijk had ook eerst een algemene ledenvergadering bijeen moeten worden geroepen.

De secretaris zegt, dat volgens de statuten van de vereniging het bestuur belast is met het besturen van de vereniging. Men kan er over discussiëren of het instellen en opheffen van werkgroepen tot de taak van het bestuur of van de A.L.V. behoort. Tot op heden zijn werkgroepen binnen de vereniging echter altijd ingesteld door het bestuur. Daarmee is ook het opheffen daarvan een bestuurstaak. De communicatie is een aandachtspunt. Er zal over moeten worden nagedacht beslissingen van het bestuur eerder naar buiten te brengen (website, Vittepraetje en/of apart verspreiden van mededelingen).

De heer De Jong zegt dat de statuten dateren uit 1974. Toen waren er nog geen werkgroepen. Mogelijk is het gewenst de statuten (op dit punt) aan te passen. Hij vindt de huur van de Vischpoort en de eventuele opzegging van deze huur een zeer belangrijk punt voor de vereniging; hij wil dan ook pleiten voor een extra A.L.V. zodra het bestuur overweegt in de huidige situatie verandering te brengen.

De voorzitter vindt deze laatste suggestie van de heer De Jong het overwegen waard. Hij vraagt vervolgens de vergadering om agendapunt 4, het jaarverslag 2012 vast te stellen zodat kan worden overgegaan naar punt 5 op de agenda, het financieel verslag 2012. De vergadering gaat hiermee akkoord.

5. Financieel verslag 2012

De penningmeester gaat zeer uitvoerig in op de jaarrekening 2012. Wat betreft de inkomsten: de geraamde contributie-inkomsten zijn gehaald; de boekverkoop is iets tegengevallen; van het Stadsgilde is iets meer ontvangen; de vermelde subsidie is afkomstig van de gemeente als tegemoetkoming in de huur en energielasten van de Vischpoort; de gemeentelijke subsidie OMD is hoger geworden door een sponsorbijdrage; de vergoeding voor verlichting is afkomstig van de gemeente voor het kustlicht. Het is de eerste keer dat dit bedrag ontvangen is en hopelijk kunnen we als vereniging dat in het vervolg ieder jaar tegemoet zien. De geboekte giften zijn ontvangen naar aanleiding van het 40-jarig bestaan van de vereniging.

Aan de uitgavenkant vallen de meerkosten voor de website op, veroorzaakt door het aanmaken van een extra pagina (éénmalig); de kosten voor het Vittepraetje zijn door een nieuwe drukker lager uitgevallen; lezingen zijn binnen het budget gebleven waarbij wel moet worden opgemerkt dat de lezing in het Dolfinarium geheel voor rekening van deze organisatie is gekomen; bij de energiekosten is een zeer belangrijke besparing geboekt door energiebesparende maatregelen vanwege de verhuurder (gemeente); de P.R. kosten zijn hoger uitgevallen omdat de vrijwilligersavonden in 2011 en 2012 op deze post zijn geboekt. De kosten voor de OMD zijn hoger uitgevallen door het verspreiden van een huis-aan-huis flyer; de kosten voor de jubileum-DVD zijn éénmalig.

Vraag van de heer Uittien: Wat is de tegenprestatie die Herderewich heeft gekregen voor die 1.500,- euro voor het boek over de Indische Harderwijkers? Een relevant aantal boekjes om te verkopen? Die vraag beklemmt mij extra gezien de 5.000 euro die het jaar ervoor teveel aan een boek is uitgegeven.

Antwoord: Het gaat om een éénmalige bijdrage zonder enige voorwaarde vooraf. Leden van Herderewich konden dit boek met reductie aanschaffen. Van dit boek zijn er een 200 tot 300 exemplaren met reductie aan leden verkocht.

Bestuurslid Bakker licht toe, dat het boek “Indische Harderwijkers” past binnen de doelstellingen van Herderewich. Hiermee is de vereniging weer publicitair op de kaart gezet en leden konden het boek met reductie krijgen. De heer Uittien ziet deze beantwoording als een pleidooi voor eigen parochie.

De heer De Jong zegt niet te begrijpen, dat hieraan geld is uitgegeven. Vorige jaar werd tijdens de A.L.V. gesteld dat Herderewich financieel op haar tellen moest passen en er slecht voor staat. Dan ga je eerst zorgen dat je eigen vereniging gezond is alvorens dit soort uitgaven te overwegen. Bestuurslid Bakker voelt er niets voor tijdens deze A.L.V. te worden afgezeked. Hij wenst dan ook iedereen veel succes toe en verlaat de vergadering. Bestuurslid Van Till vraagt aan de leden of ze vinden dat Herderewich geen geld meer mag stoppen in het uitgeven van boeken die de doelstellingen van Herderewich ondersteunen. In de onrust die is ontstaan krijgt het bestuur geen duidelijk antwoord op deze vraag. De penningmeester stelt voor om deze vraag op een later moment nog een keer aan de leden voor te leggen.

De heer De Jong zegt zich te hebben verbaasd over de gang van zaken t.a.v. dit boek. Toen hij vorig jaar de kraam voor Herderewich bemenste was het boek ondanks vraag hiernaar niet te koop. Toen even later de kraam werd bezet door Theo Bakker en diens compagnon boden zij dit boek wel te koop aan.

De penningmeester stelt nadrukkelijk niet te hebben gesteld dat Herderewich er slecht voor staat. Hij beklemtoont, dat op het Vittepraetje qua layout of anderszins niet is bezuinigd. Er is alleen gekozen voor een andere drukker die goedkoper kan werken. Hij zegt dat ook een nieuwe folder met een wandelroute bekostigd is door Herderewich. Herderewich is in financieel opzicht nog steeds een gezonde vereniging. Nelié Goettsch en Hans Geerlings stellen, dat deze folder is betaald uit nog openstaand budget van de commissie OMD. Dat zien zij niet terug in de begroting. Hans stelt, dat zijn begroting voor OMD er anders uitzag dan nu in de jaarrekening van Herderewich tot uitdrukking wordt gebracht.

De heer Sorber brengt als lid van de kascommissie verslag uit. Er is sprake geweest van een intensieve controle waarbij elke uitgaven- en inkomstenpost is gecontroleerd aan de hand van de daarbij behorende bescheiden. De financiële bescheiden zijn op een zeer deskundige wijze opgemaakt. De kascommissie is uit niets gebleken dat de jaarrekening onvoldoende of een onjuist inzicht geeft in de financiële positie van de Oudheidkundige Vereniging Herderewich. De kascommissie stelt de A.L.V. dan ook voor de penningmeester decharge te verlenen van zijn financiële verantwoordelijkheden over het boekjaar 2012. De betreffende verklaring van de kascommissie wordt overhandigd. Onder applaus wordt overeenkomstig het voorstel van de kascommissie besloten. De nieuwe kascommissie zal bestaan uit de heren A.W. Sorber en J. Kooiman.

6. Begroting 2013

De penningmeester deelt mee, dat er met ingang van dit begrotingsjaar elk jaar een bedrag zal worden gespaard voor het 50-jarig jubileum van de vereniging.

De overgelegde begroting wordt door de A.L.V. goedgekeurd.

7. Bestuurssamenstelling 2013 / vacatures in het bestuur

Er zijn/komen de volgende vacatures:

Voorzitter, vice-voorzitter, 2 extra bestuursleden, redacteur, schrijver(s).

Voor deze functies heeft niemand zich als gegadigde aangemeld. De voorzitter vindt dit een zeer zorgelijke situatie.

Op korte termijn zal er een voorzitter en een vice-voorzitter moeten worden gevonden.

Het huidige bestuur dat uw vereniging heeft begeleid in 2012 bestond uit de volgende personen:

Voorzitter: Wietse Goedhart

Secretaris: Jan Mons

Penningmeester: Barend Kappers

Excursies: Henk van Till

Huismeester: Barend Schipper

PR en communicatie: Theo Bakker

Leden: Marlies van der Heijden, Theo van der Heijden

De volgende vacatures zijn beschikbaar/vacant:

Voorzitter Wietse Goedhart treedt af	Vacant
Vice-voorzitter	Vacant
Ledenadministratie	Ben Schuchard , bij acceptatie
Secretaris	Jan E. Mons
Penningmeester Barend Kappers treedt af	Henk van Till
Algemeen lid (2x)	Marlies van der Heijden Theo van der Heijden
Huismeester	Barend Schipper
Pr en communicatie Theo Bakker treedt af	Vacant
Algemeen bestuurslid	Vacant

De voorzitter deelt mee, dat de heer Stellingwerf binnenkort een aantal lessen cultuurhistorie zal verzorgen op het V.M.B.O. onderwijs. Op deze manier wordt ook de jeugd bij dit onderwerp betrokken.

8. Verhoging lidmaatschapsbijdrage

Toelichting: Sinds 2002 is de lidmaatschapsbijdrage € 16,- per jaar. Het bedrag is sindsdien nooit verhoogd. Onderwijl zijn de kosten van drukwerk etc. wel gestegen. Bovendien is de omvang en kwaliteit van het Vittepraetje toegenomen. Ook dat geeft extra kosten. Het bestuur heeft daarom – onder voorbehoud van instemming van de A.L.V. - besloten de lidmaatschapsbijdrage met ingang van 1 januari 2013 te verhogen tot € 17,50 per jaar. Het bestuur vertrouwt erop, dat deze geringe verhoging op begrip kan rekenen. De hoogte van de contributie voor het jeugdlidmaatschap is ongewijzigd gebleven en bedraagt € 8,- per jaar. Door dit bedrag laag te houden hoopt de vereniging ook de jeugd te interesseren. De heer De Jong zegt geen voorstander te zijn van verhoging in deze economisch barre tijden. Mensen letten goed op hun uitgaven. Hij is bang voor opzeggingen.

Een aantal uitgaven vorige jaar was éénmalig, bijvoorbeeld naar aanleiding van het 40-jarig bestaan. Hij vindt dat eerst maar eens moet worden gewacht op betere tijden. Dan kan hiertoe altijd nog worden besloten. Hij vraagt naar het juiste aantal jeugdleden. De penningmeester antwoordt, dat er ongeveer 10 jeugdleden zijn. Vanuit de vergadering wordt opgemerkt, dat de verhoging slechts de prijs van één kop koffie betreft. In de pers is al opgemerkt, dat de energielasten een 30% zullen stijgen. Dat zal Herderewich ook gaan merken. De voorzitter brengt het voorstel van het bestuur in stemming. De voorzitter constateert, dat het voorstel met een nipte meerderheid is aangenomen met dien verstande, dat de verhoging pas zal ingaan per 1 januari 2014.

9. Rondvraag

De heer Buitenhuis vertelt dat in zijn vroegere woonplaats de oudheidkundige vereniging scholen bezoekt om te vertellen wat er vroeger op de plaats van die scholen stond. Het kan een goede suggestie zijn dat ook in Harderwijk op te pakken.

De heer Van Wageningen heeft nog eens nagedacht over de OMD. Het is jammer, dat deze taak door het bestuur uit handen is gegeven. Die activiteit krijgen we nooit meer terug. Hij denkt, dat deze bestuursbeslissing een omissie is geweest. Naar zijn mening is het bestuur niet bevoegd dit te doen. Het gaat om één van de kerntaken van de vereniging en daarover moet de A.L.V. beslissen. Zijn woorden worden met applaus vanuit de vergadering bekrachtigd.

De heer Hop zegt het jammer te vinden dat de bemensing van de kraam van Herderewich zo moeilijk rond te krijgen is. Voor Hierden meldt hij zich dit jaar weer aan. Hij vindt echter, dat ook de inrichting van de kraam wel wat verbetering verdient. Zo kan niemand zien wat een bepaald boek kost. Dat moet beter worden aangegeven; ook de aankleding zelf kan beter. Hij is bezig met een boek over Hierden; hij zal zelf sponsors zoeken in plaats van bij Herderewich aan te kloppen. Ten slotte meldt hij, dat de kascommissie als zodanig niet meer bestaat; hiervoor is een algemene commissie ter controle van het gehele bestuur gekomen.

De secretaris meldt, dat in de statuten van de vereniging staat vermeld, dat de algemene vergadering jaarlijks een commissie benoemt van tenminste twee leden, die geen bestuurslid mogen zijn. De commissie onderzoekt de rekening en de verantwoording van het bestuur en brengt aan de algemeen vergadering verslag van haar bevindingen uit. Bij zijn weten is er geen wettelijke wijziging geweest die deze bepaling in de statuten buiten werking stelt.

De voorzitter dankt iedereen voor zijn/haar komst en wenst allen wel thuis.

Harderwijk, 20 mei 2013

Voor de opmaking, Jan Mons, secretaris

**Bezoek onze website
www.casaverhuurcuracao.nl
en neem vrijblijvend contact met ons op.**

Levende Historie Harderwijk

“Ik veroordeel u tot het afhakken der rechterhand. Beul; breng het vonnis ten uitvoer”. Schout en schepenen hebben zojuist beraadslaagd en de woorden van de schout worden overstemd door het geschreeuw van het publiek. De een vindt de straf te hoog, de ander vindt het veel te laag. Onverstoorbaar brengen ondertussen de rakkers de veroordeelde naar het hakblok, alwaar de beul zijn zwaard controleert: is het scherp genoeg voor de ten uitvoer legging van het vonnis? Een verhaal uit een oud boek? Een verhaal uit de overlevering? Nee, een tafereel uit 1560, dat je als Harderwijker in 2013 zomaar mee kunt maken. Op de Hanzemarkt en Hanzedagen in de zomer op de Smeepoortenbrink of op de Vischmarkt. Of op een van de andere gelegenheden waar de spelers van 'Levende Historie Harderwijk' (LHH), hun marktkramen opstellen om een stukje Middeleeuwen tot leven te wekken. Zo'n Middeleeuwse markt bestaat uit een tiental kramen waarin je een kruidenvrouw, wolspinster, mandenvlechtster of schrijnwerker kunt tegenkomen. Als types zijn er ondermeer ook een chirurgijn, een geldwisselaar, een waarzegster, de schout met zijn rakkers en een Middeleeuws muziekgezelschap.

De Middeleeuwse Markt

Tijdens de Middeleeuwse jaarmarkt kun je als bezoeker uit de 21ste eeuw de activiteiten van allerlei ambachten en bezigheden gadeslaan, wellicht lokale, oorspronkelijke producten kopen en genieten van muziek, dans en spel. Het is er allemaal. Om met dat laatste te beginnen: het spel van de terechtstelling waar deze bijdrage aan het Vittepraetje mee begon, is een van de spelsituaties waarbij de spelers van LHH de bezoekers meevoeren naar gebeurtenissen die zo'n 4½ eeuw geleden ook in Harderwijk plaatsvonden. Andere voorbeelden van spelsituaties zijn een rattenspel, waaraan de kinderen actief kunnen deelnemen of een wagenspel, hetgeen in de late Middeleeuwen de bewoners tijdens de jaarmarkt 'ter leringhe ende vermaek' diende.

De Middeleeuwse markten worden georganiseerd door LHH. LHH is een stichting die in 2010 is opgericht. Aanleiding vormde de medewerking van enkele enthousiaste Harderwijksters aan een middeleeuws getinte markt die in 2009 in de binnenstad en de Hortus werd gehouden. Dit zouden we vaker moeten doen en we zouden het geheel meer body moeten geven, was het gevoel. In no-time was er een organisatie opgetuigd en in 2010 liepen de eerste Harderwijkse Middeleeuwse figuranten door de binnenstad van Harderwijk ter aankleding van de Hanzedagen. Een jaar later werd het idee geopperd een eigen Middeleeuwse jaarmarkt te organiseren met kramen en dergelijke.

De 'Stichting Harderwijk Hanzestad', die de Hanzedagen organiseert met ondermeer braderie en andere publiekstrekkingen, biedt het podium en de gelegenheid om een en ander te realiseren. En natuurlijk Harderwijk zélf, dat een prachtig decor geeft aan de uitvoeringen van Levende Historie Harderwijk. De leden van de stichting Levende Historie Harderwijk verzorgen zelf in grote mate de aankleding van de markt. Met name de kleding, de marktkramen en tenten en de attributen worden hoofdzakelijk zélf door de leden gemaakt. Werkwijze bij de kleding van de personages is, dat alles door de leden zelf, aan de hand van historische afbeeldingen, is ontworpen en vervolgens daadwerkelijk vervaardigd. Nadrukkelijk wordt ernaar gestreefd, dat er zoveel mogelijk materialen gebruikt worden die toentertijd óók gebruikt werden.

Historisch verantwoord

Ook de omstandigheden waaronder een en ander zich afspeelt en bijvoorbeeld de ingrediënten van de lunch worden zoveel mogelijk historisch verantwoord samengesteld. Bij de markt zul je bijvoorbeeld geen bananen aantreffen. “Die waren toen in onze streken niet bekend”, vertelt het historisch geweten van LHH in de persoon van Piet Stellingwerf, tevens redacteur van het Vittepraetje. Hij geeft aan de leden van LHH met regelmaat lezingen over hoe het leven er vroeger aan toging, hoe het met de omgangsvormen zat en bijvoorbeeld hoe de hiërarchische verhoudingen tussen de spelers lagen. Hoe ga je met elkaar om, hoe spreek je elkaar aan. In 2013 is het onvoorstelbaar, dat er in de Middeleeuwen zoveel standsverschillen bestonden met de bijbehorende omgangsvormen; wie sprak je op welke wijze aan? Om het geheel zo natuurgetrouw na te bootsen hebben bij de Middeleeuwse markten de personages historische namen uit Harderwijk anno 1560. Levende Historie Harderwijk is, gezien de jonge bestaansgeschiedenis van de stichting, nog volop in ontwikkeling.

Toekomst

Het bestuur van de stichting, dat de dagelijkse gang van zaken met betrekking tot voorbereiding en uitvoering van de markten coördineert is er zich ook ten volle van bewust dat naar de toekomst keuzes gemaakt moeten gaan worden. Welke diepgang willen we betrachten? Op welke facetten moet meer aandacht worden gericht? Welke kant willen we uit in de toekomst?

Om het even welke keuzes worden gemaakt: het is essentieel om met een bepaalde bezetting markten te kunnen organiseren. De personages voor die bezetting moeten neergezet worden door mannen, waarvan er nu te weinig zijn. De verhouding mannen-vrouwen moet beter in evenwicht gebracht worden.

Dus, lezer van het Vittepraetje: Als je wilt, meld je aan (www.levendehistorieharderwijk.nl) of bezoek een van de uitvoeringen tijdens de Hanzedagen op de Vischmarkt op een woensdag tussen 10 juli en 31 juli. Dan kun je ook de afloop van de terechtstelling meemaken, zoals die geschetst is aan het begin van deze bijdrage aan het Vittepraetje. Gaat die hand er werkelijk af? Of komt de beul te laat, of weet de veroordeelde te ontsnappen? Maak het allemaal mee op de Vischmarkt. Wij wensen iedereen alvast veel plezier bij deze letterlijk 'Levende Historie'.

Voor u opgetekend door 'Schout Sweder van Voorst' (CB)

MULTITOOON

VERRASSEND ONGEWOON!

Kringloopartikelen
voor een
betaalbare prijs

inboedelservice:
bezemschoon
opleveren van woning
of kantoor

MULTITOOON: DE
WINKEL VOOR
KWALITATIEVE EN
BETROUWBARE
GOEDEREN!

oppimpen van
meubels naar uw
wensen en ideeën

ophalen en
bezorgen van
goederen

Multitooon winkel
Gelreweg 7
3843 AN Harderwijk
0341-274480

Multitooon werkplaats
Gelreweg 4B (ingang
Graaf Ottolaan)
3843 AN Harderwijk
0341-274480

Het begrip Hanzedag wordt tegenwoordig veel gebruikt.

We hadden vroeger

1. De officiële Hanzedag;
2. Regionale Hanzedagen en
3. Speciale Hanzedagen.

Deze dagen werden gebruikt om de problemen van de Hanze te bespreken; algemene zaken die de gehele Hanze aangingen en regionale zaken. Tegenwoordig hebben we ook Hanzedagen in allerlei vormen en maten. We gaan Hanzeverbanden aan met streken en steden. We organiseren Hanzefestivals, één of meerdere Hanzedagen, we benoemen Hanze-comitees, we verkleeden ons, we richten Hanzemarkten in, enz., dit alles onder de noemer van “city-marketing”. Of we daarnaast ook enige geschiedenis daaromtrent bijbrengen aan onze poorters (burgers) dat waag ik te betwijfelen. Natuurlijk zetten we iets in de krant of op een website, echter alles oppervlakkig. Als het maar een belang heeft voor onze stad, maar verder komen we niet. Dit is erg jammer, want als je de geschiedenis kent, gaat alles meer leven. Dus heb ik gepoogd om Harderwijk als Hanzestad een plaats te geven in de Hanzedagen. Hier alweer de achtste aflevering die gaat over Hanzedagen, maar dan in ons verleden.

HANZEVERGADERINGEN

De Algemene Hanzevergaderingen, ook wel dagvaarten genoemd. Het jaar 1241 wordt aangenomen als het stichtingsjaar, als Lübeck en Hamburg hun reeds elf jaar durende verbond rechtsgeldig maken. Vijf jaar later beginnen dan de Westfaalse en de Saksische steden zich aan te sluiten. Daarna de Pruisische en Lijflandse steden.

De eerste Hanzedag

In 1356 werd in Lübeck de eerste officiële Hanzedag gehouden. Dit was de eerste keer dat de aangesloten Hanzesteden vergaderden als Hanzeverbond. Het ging om het conflict over het Hanzekantoor in Brugge. Ongelukkigwijze weten we niet hoe de vergadering samengesteld was. Maar er hoeft niet aan getwijfeld te worden dat de deelneming zeer belangrijk was en dat alle steden die bij het conflict betrokken waren, er tegenwoordig waren.

De Hanzedag was het hoogste orgaan binnen het Hanzeverbond en hij bestond uit de afgevaardigden van de deelnemende steden en/of kooplieden. Op de vergadering tijdens de Hanzedag werden alle belangrijke zaken besproken. De besluiten en wetten werden genomen met meerderheid van stemmen en hiertegen in beroep gaan was niet mogelijk. De Hanzedagen werden zeer onregelmatig gehouden en een groot aantal leden liet geregeld verstek gaan. Dit werd enerzijds veroorzaakt door de hoge kosten waarmee het sturen van een afgevaardigde gepaard ging en anderzijds doordat de belangen van het lid tijdelijk anders lagen.

De afgevaardigden mochten klachten over de gedragingen van deelnemende kooplieden en steden indienen. Er werd bezien of er bemiddeling of gezamenlijke maatregelen nodig waren. Steden konden worden verplicht tot het bebakenen van gevaarlijk vaarwater. De Hanze droeg dan in de kosten bij. In onrustige gebieden gold de verplichting in konvooi te varen. Vaak was er de geleide van een vredeskogge: een eufemisme waarmee de Hanze een door haar uitgerust oorlogsschip aanduidde.

Een aantal voorbeelden hoe een en ander toeging

De aanwezige steden beslisten bij meerderheid van stemmen. Daartegen was geen beroep mogelijk. De Hanzedag besliste over de bijdragen die elke deelnemer verschuldigd was. Hij onderhandelde met buitenlandse machthebbers en stuurde ambassadeurs uit. Verdragen en handelsvoorrechten werden bekrachtigd en er werden besluiten over oorlog en vrede genomen. Soms stelde de Hanzedag een economische boycot in. Op een gegeven moment waren in de ogen van de Hanseaten de wanden van de vaatjes waarin de Hollanders hun boter verpakten te dik. Holland leverde kennelijk liever hout dan boter. Er kwam daarom op de jaarmarkten van alle Hanzesteden een verbod op de handel in Hollandse goederen en producten. De Hanze oordeelde over economische voorschriften en over de opname en de uitsluiting van steden. Met de graaf van Vlaanderen regelde de Hanze dat hij gedurende een aantal jaren de waarde van zijn munt niet zou veranderen. Een enkele koopman of een plaatselijke Hanze had zoiets nooit kunnen bereiken. In veel verdragen die de Hanze met vorsten afsloot, werd die bepaling een soort standaarddeis. Rust op het monetaire front was altijd in het belang van de koopman.

Tegenwoordig spreken landen met hetzelfde doel een slang of een bandbreedte af. De deelnemers moeten de waarde van hun geld binnen die bandbreedte houden. Of de Grote Zeven, de zeven machtigste landen van de wereld, maken afspraken over de waarde van de dollar. Een handelaar wil stabiliteit en zekerheid. Het bedrijfsleven vaart er wel bij. Vroeger lagen de zaken niet anders. En al was er nog geen sprake van EU, GATT, Wereldbank, OESO of IMF, men regelde de zaken wel. Dat gebeurde in Noord-Europa via de Hanze.

En passant hoorden de afgevaardigden op de Hanzedag de laatste stand van zaken. Dat kon gaan over de waarde van de diverse munten, de kredietwaardigheid van handelspartners, de reputatie van bepaalde makelaars of over iets anders. Men vernam welke verkeersroutes gevaar opleverden door oorlog of opstand, in welke gebieden de oogsten waren mislukt,

zodat er waarschijnlijk goede prijzen konden worden gemaakt. In een tijd zonder financiële tijdschriften, zonder telefoon- en faxverbindingen met het laatste beursnieuws over goederen en prijzen was de Hanze een onmisbare organisatie voor wat men tegenwoordig marketing noemt.

Alle leden van de Hanze werden van de genomen beslissingen op de hoogte gesteld. Ze waren bindend voor eenieder. Dat betekende niet dat elke stad zich er ook aan hield. Behalve elkaars medestanders waren de steden ook elkaars concurrenten. Deventer en Zutphen roofden bij elkaar de koeien uit de weide, ze staken elkaars bruggen in brand, ze blokkeerden elkaars transport over de IJssel en ze gijzelden de wederzijdse burgers. Dat was geen uitzondering. Ook tussen de Duitse steden ging het zo toe.

Een volgend moment deed het gemeenschappelijk belang de handen weer ineenslaan. Ze waren elkaars concurrenten, maar gingen samenwerken in het eigen belang. Het was als met de OPEC, de organisatie van olieproducerende landen in onze tijd. De OPEC werkt samen op basis van vrijwillige afspraken. Geen enkel land geeft iets van z'n zelfstandigheid prijs. Leden blijven van vergaderingen weg als dat beter uitkomt en voeren zelfs onderling oorlogen. Desondanks slaagden de OPEC-landen erin flinke prijsstijgingen voor hun product te regelen.

Ondanks het belang van zijn rol werd de Hanzedag niet zo vaak gehouden als men wel zou denken. In totaal zijn er 72 Hanzedagen gehouden. In Lübeck vond hij 54 keer plaats, 10 keer in Stralsund, 3 keer in Hamburg, 2 keer in Bremen, en éénmaal in Keulen (1367), Greifswald en Lüneburg. Men telt er slechts 27 van 1356 tot 1400 en tussen 1400 en 1480 telt men er 31. Soms hield men meerdere Hanzedagen per jaar, maar dit kwam echter zeer zelden voor.

Lübeck was de hoofdstad van de Duitse Hanze; hier werden de "grote Hanzedagen" gehouden. Deze vormden de hoogste instantie, waar de "grote zaken" werden behandeld en beslist. De uitnodigingen voor de dagen gingen dan ook uit van

Lübeck en waren gericht aan alle steden, die als “principaalsteden” het recht en de plicht hadden deze vergaderingen bij te wonen. Hun aantal bedroeg in de 15^e eeuw ongeveer 70 steden. Maar wanneer er geen plaatselijke belangen aan de orde waren, lieten de steden nogal eens verstek gaan.

De onderwerpen die besproken zouden worden, stonden in de uitnodigingsbrief, ofwel in als aanhangsel bijgevoegde “bijzondere artikelen”. De Hanzedagen duurden vaak weken, soms zelfs maanden en vonden gewoonlijk omstreeks Pinksteren plaats en dan meestal in Lübeck.

De Hanzevergaderingen werden echter niet geregeld door de afgevaardigden, de zogenaamde “raadszemboden”, van alle steden bezocht. Ook herhaalde dreiging met strenge straffen bij wegblijven van de vergaderingen zonder steekhoudende argumenten, waren slechts tijdelijk in staat het bezoek aan de Hanzedagen te doen toenemen. Het drukt werd de Hanzedag van 1447 te Lübeck bezocht, waar 39 steden, waaronder Harderwijk, vertegenwoordigd waren.

De stukken over de uitnodigingen tot de Hanzedagen en over de gevoerde onderhandelingen en genomen besluiten heetten “recessen”. Zij werden aan het einde van de Hanzedag in afschrift aan de “raadszemboden” meegegeven. De niet aanwezige steden trachtten naar behoefte dan ook afschriften te verkrijgen.

Deze “recessen” vormden tezamen met de afschriften van andere Hanzezaken een bron van informatie over de Hanzetijd. In vele stadsarchieven van voormalige Hanzesteden vindt men ze en ze zijn voor informatie toegankelijk geworden. Na 1361 wordt de correspondentie van Lübeck met de Nederlandse Hanzesteden inniger. Dat komt door de oorlog met Denemarken. Direct na de vergadering in Greifswald (september 1361) worden de genomen besluiten medegedeeld aan de Zuiderzeesteden en wordt hen gevraagd steun te verlenen. Vanaf dit tijdstip worden de Nederlandse Hanzesteden steeds trouw op de hoogte gehouden van alle ontwikkelingen in de Hanze.

Echter een vaste verzendlijst is er niet gehanteerd; nu eens richtte men zich tot Kampen, dan weer, vermoedelijk steeds in speciaal Hansische zaken, tot één van de Hanzesteden, soms Deventer, maar ook Harderwijk. Deze hadden dan de plicht de andere steden in te lichten. Het bezoek van de grote Hanzevergaderingen door de Nederlandse steden is zeer verschillend geweest. Als de Deense belangen op de agenda stonden was de belangstelling vrij groot, maar kwamen er voornamelijk Vlaamse zaken ter sprake, dan was de belangstelling zeer gering. Vooral het bezoek gedurende de tweede Deense oorlog was zeer veelvuldig. De reis- en presentatiekosten waren niet gering. De kosten voor deelname aan een Hanzedag moesten de deelnemers zelf betalen. Afgevaardigden uit de Nederlandse steden waren soms wel tien weken van huis. Zodoende liet men zich ook vaak vertegenwoordigen door andere steden. Daarvoor hield men dan voorvergaderingen. Om een beetje goed voor de dag te komen, kregen ze een pak van Leidse stof met zilveren knopen mee. Ook de gewoonte monsters en relatiegeschenken weg te geven, kende men reeds. Het een en ander kostte nogal wat.

Einde van de Hanze (Wedergeboorte of langzame dood?)

Hoe sterk de wil tot handhaving van het Hanzeatistische leven, vooral bij de stad Lübeck, was blijkt uit het feit dat de stad kort na de Dertigjarige oorlog de Hanzesteden weer tot een gemeenschappelijke vergadering uitnodigde. Deze vastgestelde Hanzedag (1651) is niet doorgegaan. Daarna lukte een nieuwe poging beter en in 1669 kwamen de zendboden van Hamburg, Bremen, Braunschweig, Gdansk (Danzig), Hildesheim, Keulen, Osnabrück en Rostock bij elkaar in Lübeck. Zij konden echter niet tot overeenstemming komen. Na vele verwoede discussies bleef een doortastend resultaat dan ook uit. De belangrijkste kwesties waren herstel naar een nauwer verbond, het aangaan van een verbond met de Zuid-Duitse rijkssteden en het aanstellen van een permanente vertegenwoordiger in Den Haag. Zoals zo vaak tijdens de voorgaande Hanzedagen het geval was geweest werden alle voorstellen gevolgd door tegenvoorstellen waardoor de vergadering verzande in een nietszeggende bijeenkomst en de Hanze eigenlijk ineens stortte.

De allerlaatste Hanzedag. Of toch niet?

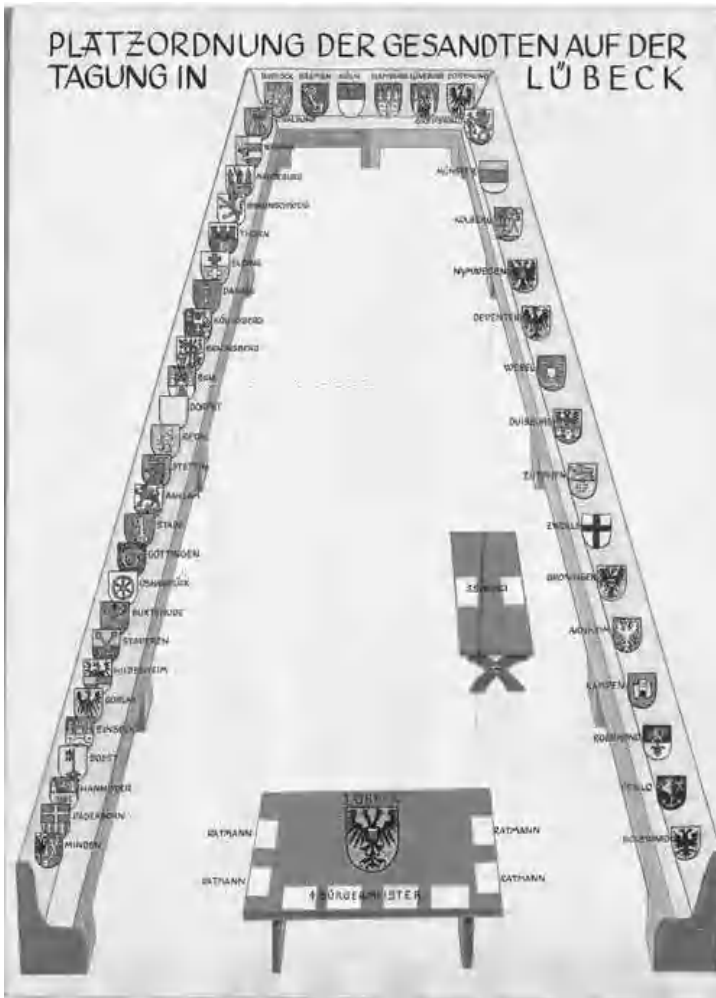
Niettemin heeft deze Hanzedag een bescheiden plaats in de geschiedenis veroverd omdat we nu weten dat het de laatste was. Weliswaar bleef de Duitse Hanze tot diep in de 17^e eeuw bestaan, doch haar positie was uitgespeeld. Zij berustte vanaf dan op de herinnering aan de macht, die de Hanze eenmaal bezeten had. Men had destijds waarschijnlijk nog niet dit besef. De meest optimistische lieden konden nog altijd vooruit kijken naar een eventuele betere toekomst. Er zijn ook nog allerlei plannen geweest om nog een vergadering te organiseren, maar zonder succes. Overigens leken veel tijdgenoten niet eens op de hoogte te zijn dat de Hanze niet meer bestond. De Habsburgse keizer Leopold nodigde Lübeck nog uit in 1684 om een Hanzedag bijeen te roepen om de Hanzesteden te laten beraadslagen over hun eventuele bijdragen aan de strijd tegen de Turken. Helaas voor hem was de Hanze toch echt definitief ten einde gekomen.

De Hanze is echter nooit formeel opgeheven, maar is een langzame “dood” gestorven, totdat in 1980 in Zwolle het stedenverbond werd heropgericht onder de naam Nieuwe Hanze. Vermeldenswaardig is nog dat de Nederlandse Hanzesteden geen uitnodiging meer kregen voor de vergaderingen in 1651 en 1669.

Deelname Harderwijk aan Hanzedagen

Harderwijk heeft natuurlijk als Hanzestad een aantal van de Hanzevergaderingen bezocht. Er is een periode geweest dat Harderwijk een trouwe bezoeker was. Na 1500 liep het bezoek van Harderwijk aan de algemene Hanzevergaderingen sterk terug. De oorzaak is eigenlijk onbekend, maar Harderwijk liet zich wel regelmatig door anderen vertegenwoordigen, zeker in de tijd dat de Zuiderzeesteden (Gelre) voorvergaderingen hielden. Dit om zaken die voor hun belangrijk waren van te voren te bespreken en een standpunt in te nemen, dat door hun afgevaardigden op de algemene Hanzevergadering dan werd verwoord. Welke plaats heeft Harderwijk ingenomen op de Hanzedagen? Onder de Hanzesteden nam Harderwijk de 43^e plaats in. In ieder geval dus geen belangrijke; we hadden zelfs geen zetel op de officiële “Hansetagung”.

Wel werden we soms uitgenodigd, maar veelal lieten we ons vertegenwoordigen. Bij de zitting namen de afgezanten van de afzonderlijke steden hun plaatsen in een van te voren vastgestelde rangorde in. Aan het hoofd in het midden Lübeck, de anderen zaten links of rechts daarvan. De Nederlandse zending zaten aan de linkerkant in de volgende volgorde: Bolsward, Venlo, Roermond, Kampen, Arnhem, Groningen, Zwolle, Zutphen, dan Duisburg, Wesel en dan nog Deventer en Nijmegen. Harderwijk had geen dus vaste zetel op de Hanzedagen. Waar de afvaardiging dan zat is niet meer vast te stellen.

Deze tekening toont de zitorde tijdens de Hanzevergadering te Lübeck. Deelname Harderwijk aan Algemene Hanzedagen:

Datum	Plaats	Deelnemer(s) namens Harderwijk
19/11/1367	Keulen	Gherlach Upghangh en Thideman van Nuemeghen.
06/10/1368	Stralsund	Heyno de Hirde en Alt Leferdeszen
11/03/1369	Lübeck	Hinricus de Heide en Peter Patze
13/06/1369	Lübeck	Heyno de Heirde
21/10/1369	Stralsund	Heyno de Heyden
25/02/1370	Stralsund	Heymo de Heard
27/10/1371	Stralsund	Herman Kleek en Geradus Wilhelmsson
25/06/1374	Stralsund	Hinricus de Herde en Gerardus Upgank
24/06/1379	Lübeck	Gerlacus Opgangh
15/09/1381	(Schonen)	Wilhelmus Stubbe (waarschijnlijk voogd op de vitte van Harderwijk).

In deze tijdvakken bezochten de afgevaardigden van Harderwijk de Hanzedagvaarten trouw.

Ook liet men zich vaak vertegenwoordigen door een andere stad. Op 14 november 1369 schrijven de gezanten van Harderwijk, Hendrik van Heerde en Peter Patze of Pandze aan de burgemeester van Kulm, tegenwoordig hetend: Chełmno aan de Wisła, *een stad in de Poolse provincie Koejavië-Pommeren*. Met deze toen Pruisische stad was zij zeer verbonden.

“Item omnes de mari meridiano, Zelandia et Hollandia commiserunt vices suas pro placitis servandis domino Ertmaro de Hercke (= afgevaardigde van Kulm), Campenses Hinrico de Heijde de Herderwick”: de wegens in Harderwijk heersende pest terugkerende afgevaardigden verzoeken Ertmarus van Hereke o.a. “dat gi unse sake vorsten to den Sunde”.

Zij hebben vanwege het in hun land heersende “groot sterven” de dagvaart moeten verlaten en zijn naar huis teruggekeerd, met het verzoek hun belangen in de vergadering te Stralsund te willen waarnemen. Dit was belangrijk, daar er werd vergaderd over de vergoeding van de schade, welke Harderwijk had gele-

Het ging hier om hout, door Harderwijk in 1368 opgeslagen op Hiddensee (eiland Rügen) en op Gelland (tussen Pommeren en Rügen), dat door Wendische krijgslieden was verbrand.

Eind 1369 verklaart Hendrik van Heerde, burgemeester van Harderwijk, zich akkoord met een som van 200 goudgulden als genoegdoening voor de geleden schade.

Echter, hoe ver de volmachten van de afgevaardigde van Kulm reikten is niet bekend; vermoedelijk waren deze schriftelijk vastgelegd. Ook omtrent de aard van de vertegenwoordiging is weinig bekend. Op de Hanzedag van 1412 verontschuldigde Harderwijk zich voor het niet aanwezig zijn.

Hierna was de vertegenwoordiging weer veel minder.

Toen er tussen 1386 en 1393 voornamelijk Vlaamse belangen werden besproken, kwamen er zelfs helemaal geen Nederlandse Hanzesteden, ook Harderwijk niet. Eerst in 1393 toen opnieuw Deense en andere Oostzeebelangen (de veiligheid ten opzichte van de zeerovers) bescherming behoeften, nam men weer deel aan de dagvaarten, en wel op 1 mei te Lübeck

Datum	Plaats	Deelnemer(s) namens Harderwijk
29/09/1395	Lübeck	Hildebrant van Telgeden
25/06/1399	Lübeck	Hinricus Witte, was toen voogd op de vitte van Harderwijk
02/02/1400	Lübeck	Hinricus Witte
15/05/1407	Lübeck	Gerhardus Telged
20/05/1417	Rostock/Lübeck//	Moyt Stevensson
24/06/1418	Lübeck	Neyde Steffenseng
01/01/1430	Lübeck	Wolter Mewessone
18/05/1447	Lübeck	Harderwick Vuer
21/09/1450	Lübeck	Leffert Voet

Op volgende vergaderingen zien we Harderwijk niet terug.

Naar de Hanzedag van 27 maart 1553 weigert het stadsbestuur raadzendboden te sturen. De reden is dat zij de agenda voor deze vergadering niet rechtstreeks toegestuurd krijgen. Men vraagt Mr. Hendrick van Munster, secretaris van Kampen, om afschriften te maken voor de komende vergadering in de Hanzestad Lübeck. Op 5 mei 1554 bestelt het stadsbestuur van Harderwijk afschriften van de recessen en privilegiebrieven van de Hanze bij de secretaris van Keulen, Mr. Laurens van Hagen. Zij betalen aan de secretaris van Zutphen, Thomas van Boerell, de stadsbijdrage in de reiskosten van de gedeputeerden van de Gelderse Hanzesteden naar Lübeck, dit omdat op deze Hanzedag besloten was om o.a de burgers van Harderwijk toe te laten op de factorij van de Hanze in Londen.

In 1555 laten de schepenen in Zutphen kopieën maken van de statuten van het kantoor te Londen en van andere stukken van de Hanze. Zij betalen ook aan Keulen de eerste termijn, zijnde 30 daalders, van de vijfjarige contributie; zij doen dit rond Pasen. In de jaren 1556 (Keulen en Lübeck) en 1557 (Keulen) vinden we een afvaardiging van Harderwijk terug. In 1615 werd Harderwijk nog voor de dagvaart uitgenodigd door Lübeck en voor 117 daalders aangeslagen in de som van 1000 daalders, die Gelderland moest opbrengen. In 1628 verontschuldigde Harderwijk zich bij de Hanze voor het niet verschijnen op de dagvaart. De redenen die aangevoerd werden, waren de hoge kosten en het geringe voordeel dat men verwachtte. In de tijd dat Harderwijk een vitte had op Schonen trad tijdens de Hanzedagen meestal één van de voogden op als vertegenwoordiger. Meestal was dat de voogd van Kampen, getuige de recessen van de volgende Hanzedagen: 24 oktober 1369, 1 mei 1373, 18 mei 1376, 24 juni 1377, 30 mei 1378, 24 juni 1381, 24 april 1384, en 15 september 1386. Harderwijk was drie maal met de voogd vertegenwoordigd.

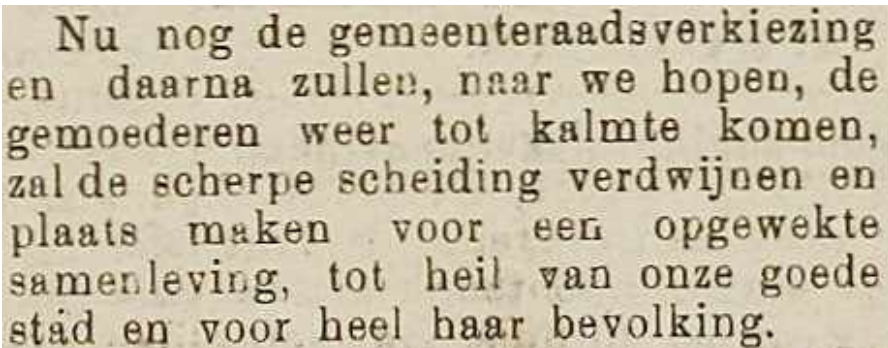
Wordt vervolgd

Agenda 2013

6 juli	Boerenmarkt Hierden
10, 17, 24 en 31 juli	Hanzemarkt Harderwijk
17 augustus	Oogstfeest Ermelo
31 augustus	Visserijdag
12 september	Lezing: (Catharinakapel) Bierbrouwen op de Veluwe
14 september	Open Monumentendag
13 november	Lezing: Inpoldering van de Zuiderzee
12 december	Vrijwilligersavond

In het tweede kwartaal van 1913 staan de kranten vol met nieuws over de verkiezingen die er in deze periode zijn. De minste belangstelling is er voor de Provinciale Statenverkiezing. Veel meer aandacht krijgt de verkiezing van leden voor de Tweede Kamer. Alles op het gebied van advertenties wordt uit de kast gehaald, vaak over de hele pagina. Aan de afzender van een ingezonden mededeling (uit Vaassen) wordt in de krant bericht dat deze mededelingen niet meer gratis worden geplaatst, maar tegen betaling van het advertentietarief. En de gemeenteomroeper krijgt aangezegd dat hij geen aanbevelingen voor kandidaten meer mag rondroepen. De bedenker van de tekst op een kar *Stemt niet op vuil* (bedoeld wordt: links) wordt 's middags al in staat van dronkenschap van de Markt verwijderd. De verkiezingen geven vaak niet meteen een definitieve uitslag te zien. In dat geval komt er een herstemming, die nog meer mensen in beweging brengt dan de eerste ronde. Met rijtuigen worden mensen die niet op eigen gelegenheid kunnen komen van huis gehaald om hun stem uit te brengen. Na de parlamentsverkiezing is er even rust en dan is het wachten op de gemeenteraadsverkiezing.

Nu nog de gemeenteraadsverkiezing en daarna zullen, naar we hopen, de gemoederen weer tot kalmte komen, zal de scherpe scheiding verdwijnen en plaats maken voor een opgewekte samenleving, tot heil van onze goede stad en voor heel haar bevolking.

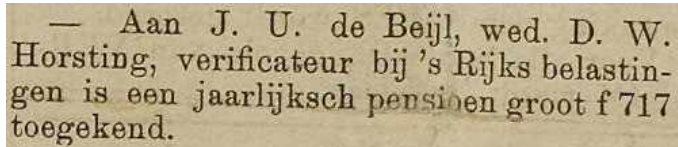
Op 13 juni is in de stad de Christelijk Historische Kiesvereniging Koning en Vaderland opgericht. Harderwijk zal verder moeten zonder wethouder K. van Schouwen van Gemeentebelang. Dit komt overigens niet door de verkiezingen maar door zijn vertrek naar Middelburg. Het is niet alleen een verlies voor de politiek, maar ook voor de diverse verenigingen waar hij een functie bekleedt. Oud-stadgenoot P. Mons, die als brievenbesteller in Amsterdam werkzaam is, wordt per 16 april aan het postkantoor in Harderwijk benoemd. Als gemeenteomroeper treedt in functie de heer H. Smink uit de Burgtstraat.

— Tot gemeente-omroeper is door
B. en W. voorloopig aangesteld H.
Smink, Burgstraat 208.

Verder is er nog een benoeming bij de belastingdienst Harderwijk. De heer J.W. Roem, ontvanger te Raalte, wordt benoemd als ontvanger der registratie. Op het gemeentehuis vindt op 16 april de beëdiging plaats van de heer S.C. de Haas van Dorssen als hoofdcommies ter secretarie. Andries Klaassen wordt beëdigd als afslager bij de gemeentelijke visafslag en Lucas Groen als controleur vanwege de Vereniging van Ansjoviskeur.

Bij mevrouw de weduwe Horsting kan zich personeel voor de huishouding melden, voor zowel een dienstje bij haar in Harderwijk, als voor een adres in Bussum. Mejuffrouw Kruize van sigarenmagazijn Non Plus Ultra aan de Smeepoortstraat A 19 vraagt een dag-, tevens loopmeisje. En bij het zeebad is werk voor een badmeester en een badvrouw. Voor een vacature aan school E in Hierden meldt zich in eerste instantie niemand. Later is er wel sprake van twee sollicitanten, maar zij komen niet in dienst; één wordt er afgekeurd, terwijl de tweede weigert zich te laten keuren. School C neemt afscheid van de onderwijzer H.J. Terheggen. Na een gehouden erfhuis vertrekt hij naar Paramaribo. Al eerder is de onderwijzer Vrieling daar heen vertrokken.

Aan de oudste brievenbesteller ter plaatse G. Schaftenaar is op zijn verzoek per 1 juni ontslag verleend onder toekenning van een pensioen. Er wordt geen bedrag genoemd, dit in tegenstelling tot enkele andere gevallen. Aan mevrouw de wed. Horsting wordt een pensioen van fl. 717.- per jaar toegekend, terwijl de kapitein G.D. van de Kastele na ontslag uit de militaire dienst wegens lichaamsgebreken op een bedrag van fl. 2.280.- per jaar mag rekenen. Niet ieder kan echter over een dergelijk royaal bedrag beschikken.

— Aan J. U. de Beijl, wed. D. W. Horsting, verificateur bij 's Rijks belastingen is een jaarlijksch pensioen groot f 717 toegekend.

De sociale zekerheid blijft de gemoederen bezighouden. De werkliedenvereniging probeert een regeling voor een uitkering bij ziekte te krijgen. Daar zouden ook dokters- en medicijnkosten onder moeten vallen. Dit zou echter wel een - verplichte - contributieverhoging betekenen. Aangezien niet ieder hiermee kan instemmen, gaat dit niet door. In dezelfde vergadering wordt besloten medewerking te verlenen aan de Onafhankelijkheidsfeesten 1813 - 1913. De leden Klaas Foppen, Willem Prins, Karel Timmler en Eldert Tromp zullen nagaan welke steun de overige leden willen verlenen in het beschikbaar stellen van paarden en andere benodigdheden voor een optocht later in het seizoen. De komende maanden is er veel aandacht voor de activiteiten die op touw gezet worden om geld op te halen voor de feestelijkheden. In de tuin van hotel Oranje Mecklenburg is hiervoor op Waterloodag 18 juni een concert georganiseerd. De toegang kost fl. 0,25 en de netto opbrengst is fl. 20.-. In de Concertzaal op de Markt komt een toneeluitvoering.

De maatschappelijke veranderingen gaan soms moeizaam. De Vereniging voor Vrouwenkiesrecht timmert flink aan de weg, hoewel er ook wordt opgemerkt dat algemeen kiesrecht een eerdere prioriteit heeft.

Van de bekende politieke leiders willen er wel tien voor het vrouwenkiesrecht spreken, terwijl er geen een is te vinden die ertegen is. Dus wordt geconcludeerd dat het echt niet zo lang meer zal duren voor er resultaten te zien zullen zijn. De Nederlandse vrouwen betonen zich over het algemeen verstandiger om hun doel te bereiken en begaan niet zulke dwaze, misdadige handelingen als de z.g. suffragettes in Engeland. Op een vergadering bespreekt een zekere mejuffrouw Groot uit Rotterdam dit onderwerp, waarbij zij ingaat op de gang van zaken bij deze Engelse vrouwenbeweging. De causerie wordt afgewisseld met een voordracht en een toneelstukje.

Vereeniging voor
Vrouwenkiesrecht
Afdeling Harderwijk.

Openbare bijeenkomst
op **Vrijdag 2 Mei, 's avonds 8 uur**
in **Hotel KAMM.**

Spreekster:
Mej. G. S. GROOT uit Rotterdam.

Onderwerp: **Winnen wij?**
Voordracht: **Wat Marijke er van docht.**

Tooneelstukje:
Stop maar liever kousen.

Toegangsprijs **10 cent.**

Een politieke partij als de S.D.A.P. zet vraagtekens bij het bedrag dat de overheid per jaar aan een student in het universitair onderwijs besteedt, n.l. fl. 5600.-, terwijl een enkele gulden ouderdomspensioen niet nodig wordt geacht. Verder wordt de hokjesgeest gehemeld, die een slagvaardig beleid van de regering bemoeilijkt, omdat diverse wetten in de Eerste Kamer zijn gestrand. De socialisten stellen, dat de kerken de armenzorg niet willen verliezen, om dat zij anders een groot deel van hun glorie kwijt raken.

In de stad worden twee vrouwen aangehouden die de verkiezingsplakaten van de partij met de nagels van de borden hebben verwijderd. Op de vergaderingen van de SDAP wordt af en toe gecollecteerd, o.a. voor uitgesloten (stakende) sigarenmakers. Ook wordt gedurig de Internationale aangeheven. Maar als enkele werklieden in de stad op een late zondagavond weigeren hun luide gezang te staken is de politie wel verplicht procesverbaal op te maken. Het lukt de bakkersknecht Van D. tot twee keer toe de aangehouden personen te ontzetten, waarbij hij zelfs politieagent Brands aanvalt.

Garnizoenscommandant A.J. Schotman aanvaardt het erelidmaatschap van de Oranjevereniging. In verband met de komst van het 2^e Bataljon wordt er op 30 april een receptie gehouden en gaat de vlag uit, tegelijk voor de 4^e verjaardag van prinses Juliana. Op deze dag wordt ook de eerste steen gelegd voor het nieuwe Protestants Militair Tehuis aan de Stationsweg. Het raadslid Willemsen merkt op dat het nieuwe gebouw helaas niet haaks op de weg staat. Het oude tehuis aan de Vijhestraat komt in de verkoop, tegelijk met de naastgelegen tuin als bouwterrein. Het huis wordt onderhands aangekocht door B.Th. Voerman om het als Volkskoffiehuis te exploiteren. Nu komt alleen de tuin nog voor de veiling in aanmerking, maar hier is volgens de uitslag van de veiling nog niet direct sprake van een nieuwe eigenaar.

Al eerder is er een aanbesteding gehouden voor de bouw van een volkskoffiehuis aan de haven “aan den Kiekmuur” voor rekening van de heer A. Velthuis, maar dit werk wordt nog niet gegund omdat Gedeputeerde Staten de verkoop van de grond door de gemeente nog moeten goedkeuren. Een andere veiling die niet doorgaat betreft de villa Wilhelmina aan de Stationsweg. In 1909 heeft dr. Kerssen de woning voor fl. 5010.- aangekocht uit de nalatenschap van mevrouw de wed. Kerssen geboren Tak. Nu wordt de woning onderhands verkocht aan de heer E. Bakker, uit de omgeving van het station. (z.o.z.)

De gemeente vraagt inschrijvers voor de uitvoering van werkzaamheden aan de havenbeschoeiing. Omdat het begrote bedrag blijkbaar te laag is, is er geen animo. Op de achtergrond vragen diverse personen zich af of hier aannemers- of gemeentebelangen spelen. De gemeente besluit alleen de leverantie van materialen aan te besteden en de werkzaamheden in eigen beheer uit te voeren.

Verder zijn er plannen om een verplaatsbare muziektent te bouwen. Gegadigden kunnen hierop inschrijven, maar ook hiervoor is blijkbaar niet al te veel geld beschikbaar. O. Vrijhof schrijft in voor fl. 905.-; B. Kok voor fl. 845.- en wed. Van Werven wil bouwen voor fl. 825.-. Maar omdat deze bedragen hoger zijn dan de begroting wordt de gunning aangehouden.

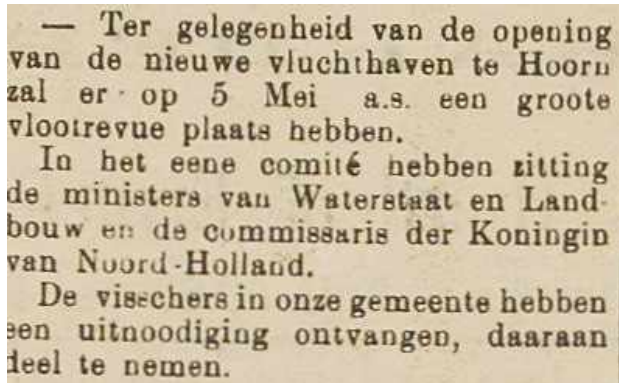
Er is een verslag te lezen van de bezichtiging van de nieuwe kazerne op een terrein van 4 HA groot, voorheen het Kleine Slingerbosch genoemd. De genodigden gebruiken daarna het noenmaal in het hotel Oranje Mecklenburg aan de overkant van de weg dat, volgens een mededeling van de eigenaar J.L.F. von Münching, begin april is heropend. Voor de manschappen wordt zoals gewoonlijk de levering van brood en vlees weer aanbesteed, waarbij gemeld wordt dat er een proef gehouden zal worden met bevroren Argentijns vlees.

Harderwijker vissers kunnen meedoen aan een vlootrevue op 5 mei in Hoorn, in verband met de opening van een nieuwe vluchthaven. Visser A. Plat heeft een zalm gevangen van 19½ pond. De opbrengst is fl. 24,37½, t.w. fl. 1,25 per pond. Later brengt A. Arentsen-van de Kolk een zalm van maar liefst 24 pond aan wal

Vanuit IJsselmonde vraagt J.H. van Someren een vergunning om een visrokerij op te richten in de percelen sectie E nr. 1456 en 1167. Dit betreft twee aaneengesloten

percelen buiten de muur, tussen de Bruggepoort en de Hoogstraat. Van de vissers die naar Leerdam zijn vertrokken om daar in de glasfabricage te werken komen gunstige berichten. De Flesschenfabriek in Nieuwerkerk aan de IJssel probeert ook werknemers in Harderwijk te werven. Gevraagd wordt om "huisgezinnen met 3 of 4 of meerdere mannelijke personen".

Meubelmaker Cornelis van Asselt, die 30 jaar geleden als leerling is begonnen bij de fa. Bollée, viert zijn jubileum. Het Piusgesticht bestaat 25 jaar en ook dit wordt gevierd, op 27 mei. Zuster Majella is nu moeder-overste; eerder waren dit Victoria en Felicitas. Zuster Benedicta is de enige die de vereniging vanaf de oprichting heeft gediend. Nog ouder is de dierentuin Artis in Amsterdam, zelfs 35 jaar en ook dit jubileum krijgt aandacht in de krant.

— Ter gelegenheid van de opening van de nieuwe vluchthaven te Hoorn zal er op 5 Mei a.s. een groote vlootrevue plaats hebben.

In het eene comité hebben zitting de ministers van Waterstaat en Landbouw en de commissaris der Koningin van Noord-Holland.

De visschers in onze gemeente hebben een uitnoodiging ontvangen, daaraan deel te nemen.

Af en toe is te lezen dat de plaatselijke voetbalclub tegen een club uit de omgeving speelt, maar internationale wedstrijden zijn er ook al. In april trekt de wedstrijd Nederland-België in Zwolle veel belangstellenden. De Belgen winnen met 4-2. Vanuit Harderwijk vertrekken de nodige supporters met de reguliere dienstregeling, maar er worden ook extra treinen ingezet. In de zomer zijn er weer meerdaagse abonnementen in de aanbieding.

**Achtdaagsche Spoorabonne-
menten.**

Evenals in België zullen dezen zomer ook hier te lande algemeene abonnementskaarten verkrijgbaar worden gesteld. waarmede men gedurende acht dagen kan reizen over het geheele Nederlandsche spoorwegnet. De uitgifte dier kaarten zal plaats hebben van 1 Juli tot en met 22 Sept. De prijs is f 20 voor de eerste, f 15 voor de tweede en f 10 voor de derde klasse.

Op Hemelvaartsdag, dit jaar op 1 mei, brengt de trein ook weer de nodige deelnemers aan een zendingsfeest naar de Veluwe, hoewel minder dan eerdere jaren. Er zijn 500 kaarten verkocht. Het is enigszins druilerig weer maar toch wordt er niet uitgeweken naar een kantine in de Stadsdennen. De weersomstandigheden zijn in de eerste helft van april tamelijk gunstig, volgens de kranten van half april, maar in het volgende nummer is weer sprake van vorst. Gelukkig is eind april de lente weer terug, getuige de vele bloesem en zingende leeuweriken. Het weer is tenslotte zo verbeterd dat Teunis Kappers zijn aardappelen, de 1^e Andijker Muisjes, twee weken eerder dan normaal kan rooien. Bij de weersverwachting in elk nummer van de krant wordt tegenwoordig ook de tijd doorgegeven dat de fiets- en rijtuigverlichting ontstoken moet worden waarbij het opvalt dat fietsers een half uur eerder licht moeten voeren dan rijtuigen.

W E E R B E R I C H T .

Verwachting tot den avond van 15
Maj.

Zwakke tot matige O. tot N. wind,
gedeeltelijk bewoekt, droog weer behou-
dens geringe kans op onweer. Zelfde
temperatuur.

Aansteken van lantaarns.

Voor rijwielen 's avonds	8.14.
Voor rijtuigen 's avonds	8.44.

Naast de vele gebruikelijke vergrijpen zoals dronkenschap moet dit keer een spoorwegwachter terecht staan, omdat de overweg bij wachthuis 44 niet gesloten was. Hij krijgt fl. 25.- boete of 10 dagen hechtenis. In de Bruggestraat wordt op een dag al vroeg in de ochtend een landloper gesignaleerd. Ook zijn er leeglopers die de grachten afvissen, tenminste volgens een opmerking van het raadslid Van Menk tijdens de rondvraag in de raad. Zijn collega's constateren dat hij een abonnement voor het vragen- uur heeft. Hij roept ook nog op de Tabaksweg en de Zandsteeg te verbeteren, de grachten te reinigen en de Luttekepoortstraat te verbeteren, want dat is tenslotte een der hoofdverkeerswegen.

De Burgerlijke Stand van 5 april meldt het overlijden op 29 maart van Jannetje Prophitius, 40 jaar oud, echtgenote van Johannes van Ark, en van haar dochtertje Johanna, 8 dagen oud, een dag later. Barend Kappers, echtgenoot van Theresia Maria Gerards, overlijdt op 10 mei op 57-jarige leeftijd. Ook is overleden op 21 juni de 74-jarige Harmen Jan Walter, wedu- naar van Cilia Hieter en echtgenoot van Jaantje van Dijk.

Heden overleed onverwachts onze
geliefde Echtgenoot en Vader den
heer

HENDRIK VAN VLEDDER,

in den ouderdom van 69 jaar.

Harderwijk,

Wed. R. E. VAN VLEDDER—
VAN DAALEN.

W. G. TEN BROEK—
VAN VLEDDER.

R. TEN BROEK.

M. VAN VLEDDER.

Rotterdam,

B. VAN VLEDDER.

M. VAN VLEDDER—
VAN DEN ELBURG.

Harderwijk, 28 Juni 1913.

De zaak wordt op denzelfden
voet voortgezet.

De zaak van stalhouder Hendrik van Vledder wordt na zijn heengaan op dezelfde voet voortgezet, zo blijkt uit een mededeeling in de advertentie van zijn overlijden.

Tot besluit nog enkele geboorteberichten: Hein van Asselt en Maasje van Uchelen worden op 14 april verblijd met de geboorte van een zoon Peteres Albartus en op 8 mei wordt in het gezin van Johannes Peter de Lange en Willemina Klasina Jansen (de ouders van de bekende Gez. de Lange) een dochter Clasina geboren. George Bensing die later bekend zal worden als smid ziet het levenslicht op 9 juni. Zijn ouders zijn Karel Frederik Bensing en Teuntje Kruijder.

Zaterdag 18 mei is het “Hanzebaken” onthuld en daarmee is de N.V. Stadsherstel ten grave gedragen. Voorafgaand aan die plechtigheid hebben de kranten bol gestaan met artikelen over de “wapenfeiten” van Stadsherstel en over het afscheidscadeau van Stadsherstel aan de stad Harderwijk dat Marte Röling heeft vervaardigd.

Vanaf december 2000 heb ik Herderewich mogen vertegenwoordigen in de Raad van Commissarissen van Stadsherstel en van nabij meegemaakt hoe de enthousiaste directie elke keer weer een object wist te vinden dat zich in een erbarmelijke staat bevond en rehabilitatie verdiende. De oprichters van de N.V. in het monumentenjaar 1975 waren o.a. de Rabobank, de Middenstandsbank, het Burgerweeshuis, Flevobeton, de winkeliersvereniging Binnenstad, de fabrikantenvereniging Harderwijk, pastoor K. Mars, Schop’s Vleeswarenfabriek, notaris Wemes en de Oudheidkundige Vereniging Herderewich. Zij zorgden voor het kapitaal dat juridisch noodzakelijk was om een vennootschap op te richten. Er werd zelfs 40% meer gefourneerd. Ook particulieren reageerden op de oproep. Binnen de kortste keren was een kapitaal van fl 125.000,- vergaard. De eerste directie bestond uit de heren L. Maars, W. Oliemans, A. Foppen en E. de Vroom. De doelstellingen waren “Werkzaam te zijn in het belang van het behoud van monumenten, geschiedenis en kunst in Harderwijk, ongeacht of deze monumenten beschermd zijn in de zin van de Monumentenwet”. Alle onderhanden genomen bouwwerken heb ik zo niet op een rijtje maar enkele in het oog springende wil ik wel aan de vergetelheid ontrukken.

De eerste panden die aangekocht werden waren: december 1976 de panden Grote Marktstraat 1, 3 en 5, Vischmarkt 63 en Kleine Oosterwijk 16. Later de Smeepoortenbrink 10, Kleine Marktstraat 14, Bruggestraat 46 en 48. De Vischmarkt 63 en Grote Marktstraat 1 werden met de gemeente geruild tegen Kleine Oosterwijk 18.

Bij de aandeelhoudersvergadering van 1979 werd voorgesteld om Stadshersel te liquideren. Door een gewijzigd subsidiebeleid van onze wisselvallige overheid waren de kansen om een financieel gezond beleid te voeren niet meer mogelijk vond de enig overgebleven directeur L.Maars. De heer E. de Vroom was overleden en de heer Oliemans verhuisd. De aandeelhouders gingen niet akkoord en het leven van de N.V. werd verlengd. Bij de vergadering van juni 1980 werd eensgezind besloten om door te gaan. In dat jaar maakte Stadsherstel voor het eerst winst! Het laatste in bezit zijnde pand in de Kleine Oosterwijk werd als krot verkocht en de bank keerde een bedrag van fl 7.000,- rente uit over het uitstaande kapitaal. Er kwam een nieuwe directie, de Raad van Commissarissen werd uitgebreid met burgemeester Van Boeijen en het anti-speculatiebeding kwam te vervallen.

In 1988 werd een vervallen en dichtgetimmerde bouwval in de Kleine Marktstraat aangekocht en gerehabiliteerd tot het bekende Visserhuisje. In 1994 werd, onder een nieuwe directie, bestaande uit de heren A. Kramer (bouwkundig), W. Roest (commercieel) en A. Arends (financieel), de voormalige timmerwerkplaats van Van Raalte aan de Smeepoortenbrink onder handen genomen. In december van dat jaar werd het opgeleverd en vestigde de Wereldwinkel er zich in.

**Smeepoortenbrink 10,
na restauratie**

In 1997 werd de stadsmuur in het “Rode Dorp”, achter palingroker Kok, gerestaureerd. In 2002 werd een begin gemaakt met het sterk verwaarloosde pand op de hoek van de Markt en Bruggestraat. Vooral dit laatste pand onderstreept de betekenis van Stadsherstel voor Harderwijk. Door ondeskundige bouwkundige ingrepen was het zo’n instabiel geheel geworden dat het moest worden gestut. Niet alle transacties waren succesvol. Bijvoorbeeld de poging om villa Weiburg aan te kopen voor restauratie mislukte. De eigenaar had gekozen voor sloop.

Het voorbeeld van Stadsherstel heeft ook bij particulieren navolging gevonden en Harderwijk kan nu trots zijn op haar binnenstad. Daarmee heeft Stadsherstel zich overbodig gemaakt. Ook het veranderde investeringsklimaat, de financiële risico’s, het beperkte eigen vermogen en het ontbreken van opvolgers voor de directie hebben bijgedragen aan dat besluit. Nu is er dus een eind gekomen aan het kleurrijke bestaan van de N.V. Stadsherstel.

Het gerestaureerde pand Bruggestraat 46-48 op de hoek van de Markt

Het Hanzebaken

Het richt zich op, verheft zich, torent hoog boven ons uit
waar voorheen het getij speelde, kabbelt het water aan zijn voet.

Het kijkt uit over de einder
ziet over het nieuwe land en houdt zich statig stram
in tegenstelling tot de windmolens wier wieken frivool draaien
anderzijds houdt het zijn oog op de stad en bewaakt de muur
zoals destijds de torenwachters.

Het lonkt naar de Vischpoort die zich afzijdig houdt van zoveel
jeugdige verbeelding.

Hoe vaak klonk hier niet de roep, 'we gaan aan boord'
klonken schreeuwende bevelen over het water
werden ankers gelicht en zeilen gehesen
niemand wist hoelang de reis zou duren
jongens en mannen slikten hun angst weg
vrouwen en kinderen lieten hun tranen de vrije loop.

Het kijkt terug in de tijd, overziet rampen en excessen
maar de geliefden die wandelen op het zeepad, ontgaan hem evenmin.

De kogge wendt haar steven noordwaarts, trotseert klippen en kapers,
koerst op de sterren in een wolkenloze nacht
dagen en nachten wisselen elkaar af, in een onvoorspelbaar element.
In de verte, ver voorbij de Deense bocht, lonkt de Vitte met rijkdom,
geld en goed.

De Vrede van Harderwijk bracht voorspoed en roem
en terwijl de dagen zich aaneenregen
werd gedroomd over grote vangsten en vette winst.

Nu fluit er een walrus, kwettert een dolfijn
de kogge draait haar steven en zet koers
terwijl omstanders reikhalzend naar haar uitzien.
Een behouden vaart wensen we haar toe
in tijden van storm en luwte
in tijden van voor- en tegenspoed
en Gods zegen voor hen, die haar vergezellen.

***Ter gelegenheid van de doop van Het Hanzebaken 18 mei
2013 op het Strandeiland, door Theo Bakker***

Samenstelling bestuur en voorzitters van werkgroepen

naam	straat	telefoon	functie
W. Goedhart	Braamberghout 126	06-10015231	voorzitter
J.E. Mons	Postbus 210 (3840 AE)	0341 420420	secretaris
B. Kappers	Hogepad 24	42 96 03	penningmeester
T. Bakker	Hazelaarlaan 9	06-23150044	public relations
C.Th. van der Heijden	Bunschotenmeen 21	42 09 71	lid
M.E. van der Heijden-Staats	Bleek 16	56 35 31	lid
H. van Till	Kielmeen 11	36 39 36	lid
B. Schipper	Landweg 1	06-20194466	huismeester

Vittepraetjje/Kroniek

T. Bakker	Hazelaarlaan 9	06-23150044	hoofdredacteur
G. Verwijs-ten Hove	Friesegracht 13	42 06 93	eindredacteur
P. Stellingwerf	Metten Gerritskamp 5	55 23 42	redacteur

Ledenadministratie

B. Kappers	Hogepad 24	42 96 03
------------	------------	----------

Werkgroep Archeologie

Henk Hovenkamp		06-53352537
----------------	--	-------------

Werkgroep Genealogie

R. Uittien-Jacobs	J.P.Heyelaan 58	41 44 31
-------------------	-----------------	----------

Werkgroep Open Monumentendag

C.Th. van der Heijden	Bunschotenmeen 21	42 09 71
-----------------------	-------------------	----------

Werkgroep Geveldocumentatie

R.K.S. Beute	Smeepoortenbrink 17	41 62 63
--------------	---------------------	----------

Hoofdverspreider

P. J. van Wageningen	Mecklenburglaan 84	41 73 35
----------------------	--------------------	----------

Verspreiders

wijknaam	naam	adres	telefoon
1 = Stadsweiden 1	C. Bleumink	Bunschotenmeen 67	
2 = Slingerbos	C. Deitmers	Stationslaan 117-19	41 51 55
3 = Wittenhagen/Veldkamp	C.G. de Vries	Rooseveltlaan 24	42 67 32
4 = De Stad	E. Beute-Oskam	Smeepoortenbrink 17	41 62 63
5 = Stadsdennen	S. Stratingh	Mandemakerstraat 139	
6 = Stationslaan	W.Stratingh	Stationslaan 35	
7 = Zeebuurt	L. Postma	Hendric Stevinstraat 8	41 51 78
8 = Hierden	L. Kaandorp	Reigershofweg 4 (Hierden)	
9 = Ermelo	T. Goossens	De Acht Schepel 13	55 42 76
10 = Frankrijk	B.A.M.M.v.d.Voordt	Kuulekamp 6	41 96 15
11 = Drielanden	N.C.R. de Jong	Beethovenreed 13	42 13 42
12 = Ceintuurbaan	P. J. van Wageningen	Mecklenburglaan 84	41 73 35
13 = Stadsweiden 2	C.Th. van der Heijden	Bunschotenmeen 21	42 09 71
14 = Binnenstad	A. Jansen	Luttekepoortstraat 186	42 50 10
15 = Friesegracht	M. van Broekhoven	Plantage 68	41 51 73

Voor actuele informatie bezoekt u ook onze website

www.herderewich.nl

redactieadres Vittepraetjje: redactie@herderewich.nl

De waarde van rust.

Rust en stabiliteit. Als er één bank is die deze waarden weet te behouden, zijn wij dat. Dat komt omdat de Rabobank al meer dan 110 jaar een coöperatie is. Wij hebben dus geen aandeelhouders, maar leden. Onze leden brachten samen geld in en het verdiende geld werd bewaard voor extra zekerheid in mindere tijden. Zo werkt het nog steeds. Maar inmiddels wel met méér dan anderhalf miljoen leden. En hoewel Rabobank nu ook wereldwijd actief is, komen we bij belangrijke beslissingen - hoe groot ze ook zijn - altijd weer terug bij onze klanten en leden. Want die hebben het gewoon nog steeds voor het zeggen. Dat klinkt misschien wat omslachtig. Maar dat zorgt wel voor heel veel rust.

Het is tijd voor een bank
die zichzelf blijft.

Het is tijd voor de Rabobank.

www.rabobank.nl/rust

Rabobank

Een boeiend adres

Midden Nederland
MAKELAARS

UNIVÉ
VERZEKERINGEN

Telefoon (0341) 41 15 41   Telefoon (0341) 41 15 44

Verkeersweg 77, 3842 LE Harderwijk